

UNA CANÇÓ ESTUDIANTIL DE PROTESTA A LES ACABALLES DE LA UNIVERSITAT CERVERINA

RAMON MIRÓ & PEP VILA

1. ELS MANUSCRITS

Tenim notícia de tres manuscrits diferents de la cançó que editem i contextualitzem, i és probable que n'hi hagi més de localitzables. S'explica el fet perquè, un cop elaborada la cançó per algun estudiant a Cervera, devia cantar-se en alguna ronda nocturna de burla estudiantil i, d'oïda o per còpies múltiples, anà circulant. Aquesta característica d'oralitat en la difusió explicaria les petites variacions i fins els oblots que trobem entre els diferents manuscrits.

Podem parlar, de moment, de tres manuscrits bastant complets, més un text fragmentari sobre un altre manuscrit (també complet) que potser es conserva a Barcelona entre els papers de la Universitat de Cervera o potser es conservava a Cervera (de moment no localitzat).

Dels tres manuscrits, dos són còpies relativament contemporànies de la difusió del text (les conservades a l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany i a l'Abadia de Montserrat), del mateix segle XIX; el tercer és una còpia feta ja en el segle XX d'un text anterior, per Ramon d'Alòs Moner, i cedida a Agustí Duran i Sanpere per la temàtica cerverina de què tractava; avui es conserva a l'Arxiu Comarcal de la Segarra.

A l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany (Arxiu 180. Fons 11. Can Plantés. U. doc. 404. Fons patrimonials i familiars) es conserva l'anomenada "Prosa dels cerverins". Es tracta d'un full de mida foli, amb doble plec en posició horitzontal, que conté aquest text que fou enviat com a carta. Aquí el considerem com a foli a un sol plec i escrit a doble columna per pàgina, a l'hora de la transcripció, puix que és com fou distribuït el text en el moment d'escriure'l.

No hi ha cap escrit ni altra nota annexa que justifiqui l'enviament. Ben segur que s'ha perdut, si hi era. Aquest document es troba plegat en quatre parts, i en la cara en blanc que va quedar es va anotar el destinatari i el remitent: "Al señor Francisco Plantés, Falgons. De S.M.A.A. Y S.S. Joaquin Moragas". Agraïm a Estel Puigdevall, familiar de can Plantés de Falgons,¹ el seu permís per publicar aquest paper i també les precisions que ens ha fet arribar sobre aquests personatges. A Núria Betllem, directora de l'Arxiu, la seva col·laboració arxivística.

La "Prosa dels cerberins" pertany a la sèrie *Poemes i entreteniments* del fons patrimonial Can Plantés de Sant Miquel de Campmajor, comarca de la Garrotxa. La data

¹ Falgons és un poble al municipi de Sant Miquel de Campmajor. És format per masies disseminades i, per tant, no té entitat urbana. Tenia 50 habitants l'any 2007.

no és segura, però fou escrita i enviada, com a mostra d'un divertiment, entre 1830-1850, potser des de Cervera, on devia estudiar Moragas, natural de Navata.² Joaquim Moragas i Francesc Plantés eren cunyats i s'enviaven cartes sovint.³ Com veurem, la prosa incorpora versets en llatí del Missal romà, concretament de l'apartat de la *Seqüència* de la primera missa de la commemoració de tots els fidels difunts del dia 2 de novembre.

A l'Arxiu de l'Abadia de Montserrat es conserva el manuscrit núm. 1139, recull de poesies i altres textos.⁴ D'entre aquests, consta el "31. *Prosa dedicada als Botiflers de Cervera. Cerverins que preteneu / dels pobres Estudiants / ...* Glossa a la seqüència 'Dies Irae'. Final del segle XIX". És el segon text que transcrivim. Vam demanar-ne còpia per telèfon i fórem servits prestament i gentil.

El tercer manuscrit és també un full de mida Din-A4, a un plec, amb text a les quatre cares, a doble columna. Porta el títol "Cobblas dels Cerverins". Es conserva a l'Arxiu Comarcal de la Segarra, Caixes de documents dispersos de la Universitat, caixa núm. 11. Porta, escrita a llapis, la nota "donatiu del Sr. Ramon d'Alós". És una còpia feta per Ramon d'Alós a la primera meitat del segle XX i, probablement, donada a Agustí Duran i Sanpere; a l'arxiu es conserven algunes cartes i targes postals enviades per Ramon d'Alós a Duran i Sanpere; en cap no es parla d'aquest text, però es veu una relació continuada entre ells, i podria haver-li donat aquesta còpia en alguna de les ocasions en què es podien veure també a Barcelona, sense necessitat de correu. Alhora, per la lletra dels textos, podem afirmar que aquesta és idèntica a la del text copiat, per la qual cosa sabem que feu ell mateix la còpia d'algun document més antic que li vingué a mà i que no és cap dels dos manuscrits abans referits, tot i que s'atansa més al primer.⁵ Agraïm a Dolors Montagut, directora de l'Arxiu Comarcal de la Segarra, i a Gemma Pich, que s'ha encarregat de la classificació de les caixes de documents de la Universitat, les facilitats donades en la consulta dels materials cerverins.

2. ASPECTES FORMALS I DE SENTIT

Aquesta cançó de protesta es basa, en el text primer que transcrivim, en tres estrofes de nou versos (una quarteta més un quintet) i catorze estrofes de deu versos o dècimes (dos quintets). Tot sembla indicar que es tracta d'una còpia feta sobre el text original, i que aquest consistia en disset dècimes; és probable que la còpia no s'hagués fet amb el text al davant, sinó de memòria, perquè era una cançó sabuda i cantada. Per la referència que en feu Frederic Vila, hem de pensar que ell en va veure un text complet i més correcte, puix que, de les tres estrofes que en transcriu (les dues primeres i l'última), les dues primeres ens donen lliçó del cinquè vers del primer quintet i l'última ens dona lliçó dels tres versos llatins del dissetè tercet del *Dies irae*, del qual el copista de la carta n'errava un vers.

El segon manuscrit que transcrivim ens prova aquesta asseveració, tot i que amb variants, també, que afermen una certa vitalitat oral del text que hauria anat donant

² A Cervera hi havia estudiants d'arreu de Catalunya. Vegeu, per exemple, el treball de Frederic MARTÍ ALBANELL, *Els Olotins a la Universitat de Cervera*, Olot: Biblioteca Olotina, 1957.

³ Sobre aquesta relació, Pep VILA, "El valor social de la llengua en una carta d'àmbit privat (1845)", *Anuari Verdager*, 20 (2012), p. 163-166; id., "Un fragment d'una carta d'amor del segle XVIII", *Tabulari. Butlletí de l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany*, 8 (juliol 2013), p. 6-7.

⁴ Vegeu Alexandre OLIVAR, *Catàleg dels manuscrits de la Biblioteca del monestir de Montserrat*, Monestir de Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Scripta et Documenta, 25), p. 363-366.

⁵ Amb el qual coincideix també a presentar només la glossa de disset tercets, no dels dinou.

aquestes variacions. Es tracta, en aquest cas, de dinou dècimes que glossen el text del *Dies irae* amb una aplicació satírica específica, que aprofita també, probablement, la melodia del text llatí per a ser cantada. Les dinou estrofes glossen els dinou tercets monorims del *Dies irae* i, per tant, podem dir que és la còpia més completa de les tres.

La còpia de Ramon d'Alós consta de disset dècimes, com el primer manuscrit. Presenta la mateixa disposició compositiva que el primer i el segon.

Quant a l'estructura, són muntades com a glossa de la seqüència litúrgica del *Dies irae*, en què cada estrofa inclou, al quintet de la segona part, els tres versos de cada tercet monorim del càntic litúrgic, farcits per dos versos propis del poeta glossador.

La tria de la seqüència del *Dies irae* dona un to més d'anatema que no pas de burla, tot i que la intenció final, segurament, era més aviat de burla en la rememoració i recull un text que devia circular per via oral a la població; el text recollit apareix a la correspondència privada entre dos possibles exestudiants de la Universitat de Cervera, a la qual haurien assistit en el primer terç del segle XIX.

L'estructura de rimes en les dècimes és justament la que apareix com a model en *Arte poética fácil. Diálogos familiares, en que se enseña la poesía a cualquiera de mediano talento, de cualquiera sexo y edad*, obra de Juan Francisco de Masdeu.⁶ Al diàleg cinquè entre Sofrònia i Metròfil, el mestre Metròfil dona exactament l'estructura de rimes ABBAACDDC, en versos octosíl·labs castellans. El model es correspon del tot al seguit en les dècimes del nostre poema, bé que al còmput català surten els versos heptasíl·labs.

I la tècnica d'introduir els versos a glossar en el segon quintet és exactament la que dona també com a preceptiva la poètica de Rengifo. Diego García Rengifo, amb el semipseudònim Juan Rengifo Díaz, publicà una *Arte poética española* a Salamanca, el 1592, però l'obra conegué nombroses edicions i fou la preceptiva més seguida; quant a reedicions, n'hi ha a Barcelona els anys 1703, 1724, 1727, 1738 i 1759. A l'obra, Rengifo exposa la tècnica del glossar en el capítol 54, i dona justament un exemple en *quintillas* (o dècimes), en què a les *quintillas* parelles (o segona part de cada dècima) introdueix al final el vers glossat.

El nostre cas no és ben bé igual, puix que allò que introdueix són tres versos llatins, i, en ser monorims, ells mateixos introdueixen i exhaureixen la rima pertinent; no donen peu, per tant, a una rima estesa en versos de composició pròpia del poeta.

Quant a l'autoria, els versos són anònims, tot i que sabem que el transmissor epistolar del primer text fou Joaquim Moragas, el qual l'envia, en forma de carta, al seu amic i company Francisco Plantés Falgons; no és una protesta d'estudiants de la pròpia vila, sinó d'estudiants de fora que han hagut de conviure a la ciutat de Cervera, potser en un dels col·legis d'estada, potser en cases particulars (la referència, en el text, apunta més en aquesta segona direcció).⁷

La queixa, però, és genèrica contra la població pròpiament de Cervera, en el sentit que els cobren abusivament, sembla. Fins i tot, a través del text, pot entreveure-s'hi alguna dita popular que, aquesta sí, devia córrer entre els estudiants en referència a la població quan tenien, o creien tenir, motiu de queixa: "Cerverins, lladres fins".

En repassar l'obra bàsica dedicada anteriorment a aquest tema, l'estudi de Manuel Rubio i Borràs, *Motines y algaradas de estudiantes en las Universidades de Barcelona*

⁶ N'hi hagué edicions a Barcelona, el 1801, i a Girona, el 1826 (edició que, a Barcelona, era distribuïda per la llibreria Oliva).

⁷ No hem trobat en els llistats d'estudiants consultats el nom de Joaquim Moragas, però sí que hem trobat, en un llistat de l'any 1832, el nom de "don José Moragas", de Navata i d'edat de dinou anys (Arxiu Comarcal de la Segarra [ACSG], Caixa Universitat, núm. 6). És possible que fos un germà seu, en coincidir cognom i també data aproximada.

y *Cervera*, veiem la regulació del funcionament de les cases de pupil·latge, i tot indica que és aquesta la direcció de la crítica, especialment el fet que en algunes cases devien restar-los del menjar i, en canvi, i potser fins i tot mig d'amagat, els propietaris menjaven millor gràcies al que els restaven.

3. LA VIDA ESTUDIANTIL

De sempre, la vida d'un noi a l'adolescència és complicada i sovint poc obedient a les reglamentacions. De fet, un dels criteris que determinaren Felip V a erigir de nova creació la Universitat a Cervera i treure-la especialment de Barcelona fou el fet que, en èpoques de guerra i conflictes polítics, els estudiants eren creadors i reforçadors de força conflictes i bandositats. La creació de la Universitat a Cervera, creia Felip V que afèbliria en molt aquests conflictes, puix que era una població d'interior i força més conservadora que Barcelona.

L'estudi específic sobre la vida de l'estudiant continua sent el citat de Manuel Rubio i Borràs, *Motines y algaradas de estudiantes en la Universidades de Barcelona y Cervera* (Barcelona, 1914).⁸ Just per les normatives i prohibicions, podem fer-nos una idea de les transgressions més freqüents.

El canceller de la Universitat era la màxima autoritat sobre els estudiants, puix que aquests gaudien d'un estatus especial i, per tant, els conflictes amb les autoritats administratives de la ciutat venien bastant a tomb. Rubio diu que el canceller era considerat pare dels estudiants i que, segons el segon títol dels estatuts, era obligació seva: "tenga gran cuidado de informarse frecuentemente de la vida, costumbres, virtud y letra de aquéllos y personas del Estudio, y si hallara algunos distraídos, o que por su mala compañía puedan dañar a otros, les destierre de la Universidad" (p. 62).

El canceller nomenava *vigilants* i *taxadors* per ajudar-lo en el control de la vida dels estudiants.

Els primers eren encarregats de les rondes nocturnes; vigilaven les cases on habitaven els estudiants i castigaven els qui desobeïen les disposicions reglamentàries. Els estudiants havien de vestir l'uniforme reglamentari (que ho fou fins que, el 1835, en fou anul·lada l'obligatorietat). Recorda Rubio que en una litografia de Francesc Parcerisas publicada a *Recuerdos y bellezas de España* (Barcelona, 1830), amb la vista de l'edifici de la Universitat de Cervera, es veu al davant estudiants amb el vestit encara reglamentari.

Els estudiants no podien anar pels carrers a partir d'una certa hora del dia, en què ja s'havien de recollir a les cases on vivien (entre sis i set de la tarda entre sant Lluç i l'1 de març; a partir de les nou de la nit entre l'1 de març i sant Lluç). No podien portar armes, ni tenir-ne en propietat. Tampoc no podien anar amb màscares pels carrers, ni acompanyar la justícia seglar. Podien tenir, en canvi, instruments de música.

El corregidor no podia donar llicència ni permetre, durant el curs escolar, balls, saraus, músiques, de dia ni de nit, públiques ni privades, a excepció dels casos en què fos permès pel corregidor i el canceller alhora.

No podien representar comèdies entre sant Lluç i sant Joan (la durada del curs escolar), ni usar cotxes o carrosses.

⁸ Sobre els estudiants de Cervera hi ha un quadre de costums de Frederic SOLER que demostra que aquest estament era motiu de burles i de facècies: *Los estudiantes de Cervera: quadro de costums en dos actes y en vers* (Barcelona: N. Manent, 1879?). I una obra de teatre en vers, de Josep Maria DE SAGARRA: *L'alegría de Cervera* (estrenada el 1932). També trobem un recull de facècies contades per mossèn Jesús Capdevila, de Bellpuig, i recollides al volumet de Valeri SERRA I BOLDÚ, *Els estudiants de Cervera* (Barcelona: Políglota, 1932 [Rondalles Populares, IX]).

Igualment, els era prohibit el joc (de pilota, boles, argolla o altres jocs lícits), si no era en dia de festa, després de migdia, i al camp o en porta retirada de la ciutat. El 1730 hi ha una denúncia de l'existència de dues cases de jocs de naips, que generarà una prohibició explícita als estudiants de jugar a jocs de naips i de daus i els reglamentarà la pràctica d'altres jocs (p. 64). També estava reglamentat el deute en el joc: no se'ls podia reclamar més enllà de vuit rals.

I encara, entre les prohibicions que més fan al cas en el fet que estudiem, diu que se'ls prohibia la publicació de "*libelos infamatorios y pasquines en romance, latín u otro idioma, en metro o prosa*, estaba vedado la celebración de banquetes, festines y danzas en casas de estudiantes, ni el comercio con mujeres sospechosas, ordenando 'que sabiéndose de alguna de tropiezo en Cervera, fuera desterrada del corregimiento'" (p. 65).

La cursiva és nostra, i assenyala justament com a activitat prohibida el fet que redactessin poemes com el que considerem aquí, i molt més encara que en fessin difusió pública, ni oralment ni per escrit.

Per a l'estada dels estudiants a Cervera, hi va haver tant col·legis de religiosos com cases anomenades "de pupil·latge". Justament, l'altre tipus d'ofici que nomenava el canceller era, com ja hem avançat, el *taxador*. I des dels inicis hi hagué una *Tassa de Casas y Conservatorio de Pupilos*, amb les valoracions i els permisos perquè poguessin llogar habitacions als estudiants.

Catedràtics de la Universitat o sacerdots podien tenir estudiants a casa seva, i també familiars, fora d'aquest control. En els altres casos es reglamentava i se'n feia control.

Qui volgués llogar habitacions a estudiants tan sols, havia de ser batxiller graduat a la Universitat cerverina, ser major de 25 anys i portar una vida decent. Des de sant Joan i durant tot l'agost tenien temps per treure carta de pupil·latge, per poder tenir estudiants en el curs següent. No podien tenir més de dotze estudiants i es controlava si havien de llogar el servei d'alguna dona. Els estudiants no podien ser de diferents facultats, a excepció dels casos de familiars (entre ells) o que fossin canonistes i legistes. Els taxadors fixaven en tres nivells diferents (primera, segona i tercera classe) tant l'habitació d'estada com el tipus de despesa en l'alimentació. Hi feien correspondre les assignacions de diners a pagar per a cada categoria, així com les obligacions respectives. I entre aquestes obligacions hi eren estipulats els tipus de menjars diaris a què es tenia dret en cada nivell.

Els estudiants havien de pagar les mesades a l'avançada, i eren també els taxadors els qui, a l'acabament de curs (o quan fos necessari), eren encarregats d'avaluar els danys que els estudiants podien haver causat en el mobiliari i en el propi edifici, i fer-los-els pagar, si calia.

La cançó satírica que avui editem és, doncs, una queixa de part dels estudiants estatants perquè els amos de la casa no els donaven prou bon menjar i, en canvi, gràcies als seus diners, ells menjaven a cos de rei.

4. EL MOMENT HISTÒRIC

Qui millor retrata el moment que viu la Universitat de Cervera en aquells anys és el pare Frederic Vila al capítol vintè ("De la crisis de la Universidad durante la Restau-

ración de Fernando VII”) i següents de la seva obra *Reseña histórica, científica y literaria de la Universidad de Cervera*.⁹

Just acabada la guerra del Francès, amb la restauració de la monarquia de Ferran VII, continuen els moviments de la ciutat de Barcelona per aconseguir el trasllat definitiu de la Universitat de Cervera a Barcelona. La reacció de Cervera, tant des de l'Ajuntament com des de la Universitat, és defensar a Madrid les raons per què fou erigida per Felip V i els bons fruits que ha anat donant.

Els anys 1815 i 1816 són significatius d'aquest moviment, alhora que es tracta també del retorn dels jesuïtes i de la seva possible nova vinguda a Cervera.

Recull Vila els principals arguments que anaven esgrimint els partidaris del trasllat de la Universitat, així com els menyspreus que dirigien a la Universitat de Cervera, “a la que *motejaban de árida, y rural, y agreste*; la insultaban con sátiras, burlas y donaires, como las estampadas en aquel famoso soneto leído nada menos que en los exámenes públicos de Retórica del Colegio Episcopal de Barcelona en 30 de mayo de 1816, lo que promovió una muy justa y enérgica protesta del Cancelario Dou. Decía así la injuriosa composición satírica:

Pasábase Doctor allá en Cervera
Un *quidam* que de pies a la cabeza
Era un asno, y pudiera su rudeza
Excusarse, si en leer algo entendiera.

Habiéndole dicho que leñera
Me parece que *voveo*, luego empieza,
Vuelve, revuelve, suénase, bosteza,
Pero sin que arrancar nada pudiera.

A la fin dixo todo tartamudo:
“Vo... vo... veo”. Oyó la tal calabazada,
Oyó el voveo un Padre, y levantada

La voz, riñó con fuerza cuanto pudo:
“¿Qué voveo? Nosotros bobeamos,
Que a los asnos Doctores los pagamos.”¹⁰

Des d'inicis de 1816 que l'Ajuntament de Barcelona havia enviat una petició a Ferran VII per al trasllat de la Universitat; el 24 d'abril rep Ferran VII una exposició de l'Ajuntament de Cervera en defensa de la Universitat i declara “que no hay razón de justicia ni de utilidad pública para privar a la Ciudad de Cervera de su Universidad”.¹¹ L'Ajuntament de Cervera rep la notícia i la tracta en consell celebrat el 20 de maig, en què es comenta i celebra el despatx rebut, que va signat per Pedro Ceballos, a Madrid, el 15 de maig de 1816.

Continua explicant el pare Vila que l'alegria degué ser gran, i no només de part del municipi, ans també de la plebs, que hi tenia uns guanys econòmics. Així, “el alborozo popular, o no supo contenerse dentro de sus justos límites, o por querer tomar re-

⁹ La primera edició de l'obra fou de l'any 1923 (Barcelona: Librería y Tipografía Católica Pontificia, Pino, 3). N'hi hagué una lloable reedició, feta per Ramon Turull a la Càtedra de Cultura Catalana Samuel Gili y Gaya (IEI, Lleida) i a la col·lecció “Biblioteca de Cervera i la Segarra” (Cervera), a través de l'impressor Camps Calmet, de Tàrraga, el 1981.

¹⁰ VILA, *Reseña...*, p. 285 [1981, p. 305].

¹¹ VILA, *Reseña...*, p. 286 [1981, p. 306].

presalias de los barceloneses, se propasó a componer décimas y versos alusivos a la gracia concedida acerca de la permanencia de la Universidad; hasta tal punto, que para no promover desórdenes y fomentar disturbios, hubo el Consejo Municipal de tomar en 22 de mayo el acuerdo de echar un bando prohibiendo la circulación de tales versos, para evitar males que podrían ocasionarse”.¹²

Just a l’apartat següent, en què parla de les també difícils relacions entre la Universitat (Acadèmia) i el municipi, fa constar un ofici del canceller Ramon Llätzer de Dou (del novembre de 1816), en què es queixa que hi ha hagut una colla de cobraments als ciutadans com a cadastre endarrerit destinat a la Universitat, i que des de la Universitat no han vist encara cap diner d’aquests. I acaba, en el mateix apartat, en nota a peu de pàgina introduïda amb un asterisc i sense donar cap font: “Fué también la codicia de los cervarienses la musa inspiradora de la glosa del *Dies irae*, cuyas primeras décimas decían:

Cervarins que preteneu

dels pobres estudiants
robarho tot de sas mans;
sí, per cert ho lograreu,
però també ho pagareu
Dies irae dies illa
Solvat saeculum in favilla,
quan tot lo que haveu robat
vos en será demanat,
Teste David cum Sibylla.

Certament res vos espanta
ni lo robar vos fa por;
tampoc vos causa dolor
ni la paraula santa;
ni menos lo vers que canta:
Quantus tremor est futurus
Quando Iudex est venturus.
Calleu: be vos espantareu
quan a Jesuchrist veureu
Cuncta stricte discussurus.

Las demás estrofas respiran igual acritud y acaban diciendo:

Al véurer, donchs, tot aixó,
cervarins, qué respondreu?
Arrepentiuvos, creyeu:
demaneu a Déu perdó,
dient de cor: Oh gran Senyor!
Oro supplex et aclinis,
Cor contritum quasi cinis!
De haber robat me sap greu,
aixís demano Déu meu,
*Gere curam mei finis!”*¹³

¹² VILA, *Reseña...*, p. 286 [1981, p. 306-307].

¹³ VILA, *Reseña...*, p. 290 [1981, p. 310]. A la segona edició esmenen “aixís” per “així”; mantenen igual la resta del text. Observem que, en reproduir l’última estrofa, ens dona la raó envers l’esmena que fem al text originari del manuscrit conservat: el setè vers de la dècima ha de ser “Cor contritum quasi cinis” i no l’avançament del vers desè, que després es repetiria.

Per la nostra part, hem pogut seguir tots aquests temes a partir del llibre d'actes dels consells de l'any 1816 i també pel d'esborranys. Així, al consell celebrat el 22 de maig trobem que determinaren:

[*Al marge:*] Para contener el abuso de publicar versos etc.

Habiéndose observado que se han esparcido por algunos mal intencionados algunas décimas y versos alusivos a la singular gracia que se ha servido su real Magestad hacer a esta Ciudad acerca la permanencia en ella de su universidad, y considerando que debe contenerse aquel abuso por ser contrario a lo prevenido en reales órdenes, y poder fomentar algunos disturbios, se ha acordado echar un bando prohibiendo la circulación de dichos versos para evitar así los males que podrían seguirse.

[*Al marge:*] Contestación del claustro sobre la permanencia de la Universidad.

Se ha hecho presente un oficio del M[uy] Y[lustre] Claustro de la real Universidad de esta Ciudad de fecha veinte y uno del corriente mes con el cual manifiesta su satisfacción por haberse dignado su Magestad declarar que no hay razón de justicia ni de utilidad pública para privar a esta Ciudad de su Universidad, cuya noticia le comunicó este cuerpo con fecha del mismo día. Y el ayuntamiento ha quedado enterado de su contenido.¹⁴

El fet que faci referència a la decisió de publicar un ban ens ha portat a consultar el llibre de bans i crides,¹⁵ on no hem trobat el ban al·ludit. En canvi, a la carpeta dels fulls solts de bans sí que l'hem pogut trobar, però amb gairebé una quarta part del full perduda. Tot i així, es veu perfectament que era el ban ordenat per la resolució de consell. Diu:

De part del Molt Il·lustre Senyor Gobernador, ab acort del Molt Il·lustre Ajuntament, Que en atenció de haber arribat a noticia de dit Ajuntament de que circulaban decimas y versos alusivos a la singular gràcia que sa Reial Magestad (que Déu guarde) ha concedit a esta Ciutat declarant que no devia ser privada de sa Universitat, y que en aquells podrian llegirse expresiones poch conformes, se diu, y mana que baix pena de responsabilitat de quant puga succehir per la circulació de dits versos [...] la llei, degan [...] versos rasgarlos [...] pues del con[trari] [...] que se expres[...].

Cervera, 22 [*de maig de 1816*]

Guill[erm]o N[ash]¹⁶

No hem localitzat el text a l'Arxiu de Cervera, on probablement encara el pogué veure Frederic Vila, però per les parts que en podem comparar amb les tres dècimes que en dona, no hi ha dubte que es tracta de la mateixa composició.

Quant a la data en què s'originà, no l'allunyàrem gaire de l'any 1816 i d'aquests aldarulls estudiantils. Potser no els hem d'interpretar tant en defensa de la ciutat i dels privilegis reials concedits a Cervera, els versos que motivaren la prohibició, com creu Frederic Vila, sinó també en algun nivell de crítica (els estudiants forasters que procedien de llocs llunyans probablement veien més atractiva una estada a Barcelona que la que tenien en aquells moments a Cervera, i la queixa envers els abusos dels llogaters en seria una mostra més).

¹⁴ ACSG, Fons Municipal [FM], *Llibre d'actes*, 1816, f. 83v.

¹⁵ ACSG, FM, *Crides*, 1790-1834.

¹⁶ ACSG, FM, *Bans*, fulls solts, any 1816. Guillermo Nash era, en aquells moments, el governador militar i polític de la ciutat de Cervera i del seu corregiment.

Encara, poc després del ban, és segur que els arribà també el poema que, just el 30 de maig, era llegit a Barcelona tot ridiculitzant de manera genèrica alguns doctors –laics o seculars– professors cerverins. Poema que, com diu el pare Vila, provocà la protesta irada i justificada del canceller Dou.

En canvi, de la resolució del rei a favor de mantenir la Universitat a Cervera, en manaren fer diferents textos impresos que degueren circular per la vila i que encara han arribat fins a nosaltres. Amb el mateix text, però diferent format d'impressió, n'hem pogut veure dos a l'arxiu, conservats a la secció de fulls impresos de l'any 1816.

5. UNA ALTRA VARIACIÓ ANTERIOR, TAMBÉ D'ESTUDIANTS

A la fi del segle XVIII, inicis del XIX, fa la impressió que hi havia una certa tradició de fer servir la *Sequentia* o prosa de la missa de difunts per denunciar fets i actituds en el camp de l'ensenyament i sobre la vida als seminaris. Marià Torrents i Vinyas, autor de la *Musa Vigatana*,¹⁷ incorpora una prosa d'aquestes característiques, “glosada amb dècimes, adreçada als estudiants que cursaven en lo Col·legi de Vic, en l'últim de l'any escolàstic 1801”, amb un total de 180 versos, molt diferent de la que avui publiquem, concebuda també com una crítica paròdica contra els catedràtics que examinaven en “lo quarto del senyor rector del Col·legi”. Caldria un dia resseguir aquesta tradició per comprovar si en el nostre domini lingüístic hi havia altres mostres d'aquest *contrafactum* o paròdies religioses. En aquesta època, a Vic i a Cervera, auspiciada pels estudis de retòrica i de poètica, circulava entre els estudiants una abundant literatura jocosa, manuscrita, hereva de la musa vallfogonesca, que explica tràngols d'exàmens, picabaralles entre estudiants, sàtires contra professors, crítiques als costums dels temps, etc.

De fet, el text més difós que en coneixem és un full solt de literatura religiosa popular que porta el títol “GLOSA A – LA PROSA / DIES IRAE - DIES ILLA” (Fig. 1). S'estructura d'igual manera i és una autèntica glossa al cant litúrgic, tot mantenint el nivell pietós del cant llatí, per fer-ne tema de reflexió al lector. Podria ben bé haver estat aquest el primer text de glossa del cant, que després hauria donat peu als altres que considerem (el de Vic i el de Cervera), amb adaptacions més *ad hoc* i sentit, no de pietat, sinó de crítica i sàtira.

6. CRITERIS D'EDICIÓ

Publiquem els textos essent fidels a la transcripció. Afegim accentuació segons la normativa actual. Afegim també, entre claudàtors, alguna grafia. Variem en part la puntuació, tot adequant-la a l'actual.

Després del primer text, donem una altra forma, basada en aquest text (el donat per Joaquim Moragas), en què hem introduït la versió catalana dels versos llatins en base a la transcripció feta al volum *Cantoral litúrgic del poble*, editada per l'Abadia de Montserrat.¹⁸ La versió, una mica massa lliure en algun cas, l'hem recuperada més literal i sense voler mantenir l'estructura de vers perquè encaixi millor amb la glossa.

¹⁷ Edició a cura de Roger Vilà, Belcaire d'Empordà: Edicions Vitel·la, 2007, p. 113-125. Sobre la vida literària dels seminaristes de Vic durant el segle XIX és del tot útil el treball de David PRATS VIDAL, “Josep Valldoriola i els ‘Apuros del gramàtic llatí’: una mostra divertida de la vida dels seminaristes de Vic durant el segle XIX”, *Miscel·lània d'homenatge a Modest Prats*, II (*Estudi General*, 22), Girona, 2002, p. 487-515.

¹⁸ Es tracta del volum *Cantoral litúrgic del poble*, Abadia de Montserrat, 1932 (Biblioteca popular litúrgica, sèrie B, núm. 1). Lletra, versió catalana i notació musical es troben a les p. 237-243.

7. TEXTOS

[1] Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany, fons Can Plantés, document 404 (Còpia de Joaquim Moragas)

PROSA DELS CERBERINS

Cervarins que preteneu
dels pobres estudians
robar-los lo de sas mans,
sí per cert ho lograreu.

Dies ire,¹⁹ dies illa 5
solvet seculum in favilla

quant tot lo que haureu robat
vos ne serà demanat,

teste David cum Sivilla.

Certament res vos espanta 10
ni a vostre robar fa por;
tampoc vos fa temor
lo oir la paraula santa.

Quantus tremor est futurus
quando iudex est venturus; 15

callau, veus, espantareu
quant a Jesús veureu

cuncta stricte discus[s]urus.

No vos penseu fer lo sort,
axò tampoch vos valdrà; 20
tot lo món, pues, sentirà,
encara que sie mort,

[f. 1r, 1a col.] /

Tuba mirum spargens sonum
per sepulcra regionum.

Y a vosaltres, cerverins, 25
per més que sieu lladres fins,

coget omnes ante tronum.

Que no us puga espantar
la trompeta del judici?
Ni tampoc aqueix mal vici 30
may se [h]age de deixar?
Sí que [h]aureu de tremolar.

Mors stupebit et natura
cum resurget creatura.

Patrons, pues, què dir podreu 35
quant a la patrona veureu

judicanti responsura?

Lo molt sagí que robeu
y lo pa blanch que mengeu,
fins la carn que vos amagueu, 40

¹⁹ Escrit a la sobrelínia; al nivell de la línia, ratllat, diu “illa”.

que se ocúltia no penseu; ben notat ho trobareu. <i>Liber scriptus proferetur in quo totum continetur.</i>	[f. 1r, 2a col.] //
Que és llibre de ahont, y en presència de tothom, <i>unde mundus judicetur.</i>	45
Y llavors què respondreu, de vosaltres desdixats! Quant estareu espantats y valga'm Déu com plorareu, quant vostras obras veureu. <i>Judex ergo cum sedebit quidquid latet apparebit.</i>	50
A fins los bos[s]ins més petits ne donau a vostres xichs, <i>nihil inultum remanebit.</i>	55
Digas-me tu, cerberí, què faràs en tal estat? No trobaràs advocat que'l robar defensi allí? No, cert, com aquí. <i>Quid sum miser tunc dicturus? quem patronum rogaturus?</i>	60
Què pensaràs, lladragot, quedant condemnat del tot <i>cum vix justus sit securus?</i>	65
No vos penseu, pues, lograr de Jesucrist lo perdó; no vos canseu, no és rahó als lladres de perdonar antes lo robat tornar: <i>Rex tremendae majestatis qui salvandos salvat gratis,</i>	70
perdonau-me lo robat, pues sou Déu de veritat. <i>Salva me, fons pietatis!</i>	75
Lo que més mal vos serà és lo ecsemple que doneu quant a vostres fills mostreu lo molt robar que's fa; cert no podreu demanar: <i>Recordare Jesu pie quod sum causa tuae viae.</i>	80
Teniu de mi pietat, no'm deixeu desamparat. <i>Ne me perdas illa die!</i>	85
Tampoch valdrà la pas[s]ió que per tu Jesús passà si, prest, lo que has robat	90

no donas compte y rahó; diràs com un bojarró: <i>Querens me sedisti lassus, redemisti crucem passus.</i>	95
Señor que habeu patit quant a mi habeu redimit, <i>Tantus labor non sit cassus.</i>	[f. 1v, 2a col.] //
Que alegres estariau, Cerbarins, lladres probats, si de tots vostres pecats donar compte no debíau; com cert tots esclamaríau: <i>Iuste iudex ultionis donum fac remissionis.</i>	100
Deixan-u corre lo robat, posau-me al vostre costat <i>ante diem rationis.</i>	105
Mirau com vos suc[c]ehirà y què admirarà en més en vosaltres lo procés que prompte se llegirà; y lo un al altre dirà: <i>Ingemisco tamquam reus culpa rubet vultus meus.</i>	110
Amich[s] perdut[s] per robar som sens poder demanar: <i>Suplicanti parce Deus.</i>	115
Germans, si us arrepeniu fent com altres pecadors que convertint-se ab molts plors lo perdó segur teniu; dieu com de altres se diu: <i>Qui Mariam absolvisti et latronem exaudisti,</i>	120
puix que de estos los pecats habeu, Señor, perdonats, <i>Mihi quoque spem dedisti.</i>	[f. 2r, 1a col.] / 125
Serà gran confusió al vèurer-vos aterrats, los uns molt escabellats, altres demanant a Déu perdó; altres dient, no sens rahó: <i>Preces meae non sunt dignae sed tu bonus fac benigne.</i>	130
Altres diran: lo robar no me permet demanar <i>ne perenni cremer igne.</i>	135
Déu vulga que separat me tròbia jo, pues, allí, de tot lladre cerverí,	140

bon tros lluny del seu costat;
vos demano, pues, de grat:
*Inter oves locum prestat
et ab hoedis me secuestras.*

Apartau-me, pues, Señor, 145
de tot mal poble traïdor
Statuens in parte dexteris.

Tot lo oli que habeu robat,
lo pa, la carn y lo vi,
per això crech, cerverí, 150
has de ser prest condemnat
ab altres ... refutat.
*Confutatis maledictis
flammis acribus addicti[s].* [f. 2r, 2a col.] //

Ni Déu te vol escoltar 155
per més que vullas predicar:
Voca me cum benedicti[s].

Al vèurer, pues, tot això,
cerverins, què respondreu?
Arrepentits, crech, haureu 160
demanat a Déu perdó,
dient de cor: O gran Señor!
*Oro suplex et acclinis
cor contritum quasi cinis.*²⁰

De haber robat me sap greu 165
y aixís, vós, Déu meu
Gere curam mei finis. [f. 2v, 2a col.]

[Entre les dues columnes:] Tui

[I al final de la primera:]
Al Señor Francisco Plantés
Falgons.
De S. M. A. A. Y
S. S.
Joaquin Moragas²¹

PROSA DELS CERBERINS [amb traducció dels versets llatins]

Cervarins que preteneu
dels pobres estudiants
robar-los lo de sas mans,
sí per cert ho lograreu.

Dia d'ira aquell gran dia, 5
que el món cendra tornaria
quant tot lo que haureu robat
vos ne serà demanat,

²⁰ Fem lliçó del *Dies Irae*, però aquí, en realitat, avança ja el vers que repetirà al final: “gere curam mei finis”. A la còpia donada per Frederic Vila hi ha petites variacions en el text i l'ordre correcte dels versos llatins, sense cap repetició; creiem també que en dona lliçó.

²¹ Rubricat.

digué David amb la Sibil·la.

Certament res vos espanta ni a vostre robar fa por; tampoc vos fa temor lo oir la paraula santa.	10
Quina por s'esdevindrà quan el gran Jutge vindrà; callau, veus, espantareu quant a Jesús veureu per tota obra a garbellar.	15
No vos penseu fer lo sort, axò tampoch vos valdrà; tot lo món, pues, sentirà, encara que sie mort,	20
de la trompa el fort clarí escampant-se per les fosses.	[f. 1r, 1a col.] /
Y a vosaltres, cerverins, per més que sieu lladres fins, tothom portarà a juí.	25
Que no us puga espantar la trompeta del judici? Ni tampoc aqueix mal vici may se hage de deixar? Sí que haureu de tremolar.	30
Quin esglai, Mort i Natura, quan s'alçarà la criatura.	
Patrons, pues, què dir podreu quant a la patrona veureu per respondre al judici?	35
Lo molt sagí que robeu y lo pa blanch que mengeu, fins la carn que vos amagueu, que se ocúltia no penseu; ben notat ho trobareu.	40
El llibre escrit s'obrirà on tota cosa s'apunta.	[f. 1r, 2a col.] //
Que és llibre de ahont, y en presència de tothom, per tothom a judicar.	45
Y llavors què respondreu, de vosaltres desdixats! Quant estareu espantats y valga'm Déu com plorareu, quant vostras obras veureu.	50
Quan el Jutge s'asseurà tot secret se mostrarà.	
A fins los bos[s]ins més petits ne donau a vostres xichs, res sens càstig restarà.	55

Digas-me tu, cerberí,
 què faràs en tal estat?
 No trobaràs advocat 60
 que·l robar defensi allí?
 No, cert, com aquí.
 Jo, marrit, doncs, què diria?
 Quin Patró jo invocaria?
 Què pensaràs, lladragot, 65
 quedant condemnat del tot
 si el just segur no estaria?

No vos penseu, pues, lograr
 de Jesucrist lo perdó;
 no vos canseu, no és rahó 70
 als lladres de perdonar [f. 1r, 1a col.] /
 antes lo robat tornar:
 Rei de majestat immensa
 qui els elets salveu de gràcia,
 perdonau-me lo robat, 75
 pues sou Déu de veritat.
 Salvau-me, Font de clemència!

Lo que més mal vos serà
 és lo ecsemple que doneu
 quant a vostres fills mostreu 80
 lo molt robar que·s fa;
 cert no podreu demanar:
 Recordeu, Jesús piadosament
 que som causa de la teva via.
 Teniu de mi pietat, 85
 no·m deixeu desamparat.
 No em llenceu en aquell dia!

Tampoch valdrà la passió
 que per tu Jesús passà
 si, prest, lo que has robat 90
 no donas compte y rahó;
 diràs com un bojarró:
 Las vau seure en cerca mia,
 mort en creu em redimíreu.
 Señor que habeu patit 95
 quant a mi habeu redimit,
 tant treball perdut no sigui. [f. 1v, 2a col.] //

Que alegres estariau,
 Cerbarins, lladres probats,
 si de tots vostres pecats 100
 donar compte no debíau;
 com cert tots esclamaríau:
 Vós qui puniu amb raó
 feu-me gràcia del perdó.
 Deixan-u corre lo robat, 105
 posau-me al vostre costat
 ans del jorn de discussió.

Mirau com vos succehirà
 y què admirarà en més
 en vosaltres lo procés 110
 que prompte se llegirà;
 y lo un al altre dirà:
 Ja gemego com un reu,
 roig de culpa és el meu rostre.
 Amich[s] perdut[s] per robar 115
 som sens poder demanar:
 Al qui us prega, perdoneu.

Germans, si us arrepentiu
 fent com altres pecadors
 que convertint-se ab molts plors 120
 lo perdó segur teniu;
 direu com de altres se diu:
 Si a Maria perdonàreu
 i al bon lladre bé escoltàreu, [f. 2r, 1a col.] /
 puitx que de estos los pecats 125
 habeu, Señor, perdonats,
 també a mi esperança em dàreu.

Serà gran confusió
 al vèurer-vos aterrats,
 los uns molt escabellats, 130
 altres demanant a Déu perdó;
 altres dient, no sens rahó:
 Ma pregària no és pas digna,
 feu, bon Déu, amb cor benigne.
 Altres diran: lo robar 135
 no me permet demanar
 que en foc etern no cremi.

Déu vulga que separat
 me tròbia jo, pues, allí,
 de tot lladre cerverí, 140
 bon tros lluny del seu costat;
 vos demano, pues, de grat:
 Feu-me lloc en vostra pleta
 i dels bocs feu-me ben enfora.
 Apartau-me, pues, Señor, 145
 de tot mal poble traïdor
 posant-me a la vostra dreta.

Tot lo oli que habeu robat,
 lo pa, la carn y lo vi,
 per això crech, cerverí, 150
 has de ser prest condemnat
 ab altres ... refutat.
 Rebatuts els maleïts,
 condemnats a l'aspra flama. [f. 2r, 2a col.] //
 Ni Déu te vol escoltar 155
 per més que vullas predicar:
 crideu-me amb els beneïts.

Al vèurer, pues, tot això,
 cerverins, què respondreu?
 Arrepentits, crech, haureu 160
 demanat a Déu perdó [f. 2v, 1a col.] /
 dient de cor: Oh gran Señor!
 Humil prego i reverent,
 el meu cor contrit, quasi cendra.²²
 De haber robat me sap greu 165
 y aixís, vós, Déu meu
 de ma fi tingueu esment. [f. 2v, 2a col.]

[Entre les dues columnes:] Tui

[I al final de la primera:]
 Al Señor Francisco Plantés
 Falgons.
 De s. m. a. a. y
 s. s.
 Joaquin Moragas²³

[2] Biblioteca de Montserrat, manuscrit 1139

PROSA DEDICADA ALS BOTIFLERS DE CERVERA

1^a
 Cerverins que preteneu
 Dels pobres estudiants
 Robar-ho tot de sas mans;
 Sí, per cert ho lograreu,
 Mes també ho pagareu. 5
 Dies ire dies illa
 Solvat seclum in favilla
 Quant lo que haureu robat
 Vos ne serà demanat,
 Teste David cum sibylla. 10

2^a
 Certament res vos espanta
 Ni a vostre robar fa por;
 Tampoch vos causa dolor
 Al oir la paraula santa;
 Ni tampoch lo vers que canta: 15
 Cuantus tremor est futurus
 Cuando judex est venturus.
 Però vos espantareu
 Quant a Jesuchrist veureu
 Cuncta stricte discussurus. 20

3^a
 Ni vos penseu fer lo sort,
 Això tampoch vos valdrà;

²² Si respectem el vers del text, aquí aniria: “de ma fi tingueu esment”, que es repetiria al final.

²³ Rubricat.

Tot lo món sentirà,
 Encara que sia mort,
 Un cop de trompeta fort; 25
Tuba mirum spargens sonum
Per sepulcra regionum,
 Y vosaltres, cerverins,
 Per més que sieu lladres fins,
Coget omnes ante tronum. 30 [f. 1r, 1a col.]

4^a
 Que no vos púguia espantar
 La trompeta del Judici?
 Ni aquell malheut vici
 May se hàgia de deixar?
 Sí que habeu de tremolar 35
Mors stupebit et natura,
Cum resurget creatura.
 Patrons, pues què respondreu
 Cuant la patrona veureu
Judicanti responsura? 40

5^a
 Lo gran segon que trayeu,
 Lo pa blanch que vos menjeu,
 Fins la carn que vos oculteu
 Ben notat ho trobareu
 Cuant aquell llibre veureu. 45
Liber scriptus proferetur
In quo totum continetur.
 Que és lo llibre de ahont,
 Segons sentència de tothom,
Unde mundus judicetur. 50

6^a
 Entonces què respondreu,
 O vosaltres desdixats!
 Habent fet tantas maldats,
 Valga'm Déu, com plorareu
 Cuant vostras obras veureu. 55
Judex ergo cum sedebit
Quidquid latet apparebit.
 Fins los bocins més petits
 Que doneu a vostres chics,
Nihil inultum remanebit. 60 [f. 1r, 2a col.]

7^a
 Digas-me tu, Cerverí,
 Què faràs en tal estat?
 No trobaràs advocat
 Que'l robar defència allí?
 No serà pues com aquí. 65
Quid sum miser tunch dicturus?
Quem patronum rogaturus?
 Què pensaràs, lladragot,
 Quedant condemnat del tot

[cum] vix justus sit securus? 70

8^a

No vos penseu, pues, lograr
De Jesucrist lo perdó;
Que vos canseu no és rahó
A los lladres perdonar
Antes del robat tornar. 75

*Rex tremende majestatis
Qui salvandos salvas gratis,*

Perdonau-me lo robat,
Puix sou Déu de pietat.
Salva me, fons pietatis! 80

9^a

Lo que més mal vos serà
És lo exemple que doneu
Quant a vostres fills mostreu
Lo mal robar com se fa;
Cert no podreu demanar: 85 [f. 1v, 1a col.]

*Recordare Jesu pie
Quod sum causa tuæ viae.*

Teniu de mi pietat,
No'm deixeu desamparat.
Ne me perdas illa die! 90

10^a

Tampoc valdrà la Passió
Que per tu Cristo va passar
Si promptament del robat
No donas compte y rahó;
Diràs com un bojarró 95

*Querens me caedisti lassus,
Redimisti crucem passus.*

Senyor que tant habeu patit
Cuant me habeu redimit,
Tantus labor non sit cassus. 100

11^a

Cuant alegres estaríau,
Cerverins, lladres probats,
Si de tots vostres pecats
Donar compte no debíau;
Com pues tots exclamaríau: 105

*Juste judex ultionis
Donum fac remissionis.*

Deixem córrer lo robat,
Posau-me al vostre costat
Ante diem rationis. 110

12^a

Mireu què vos succehirà
Y admirarà en excés;
En vosaltres lo procés
Promptament se llegirà;

Lo un al altre dirà:	115
<i>Ingemisco, tamquam reus,</i> <i>Culpa rubet vultus meus.</i>	
Amichs, perduts per robar Som sens poder demanar:	
<i>Suplicanti parce Deus.</i>	120 [f. 1v, 2a col.]
13 ^a	
Jermans, si vos arrepeniu Fent com altres pecadors, Convertint lo robu en plors, Lo perdó segur teniu;	
Direu com de altres se diu:	125
<i>Qui Mariam absolvisti</i> <i>Et latronem exaudisti,</i>	
Ja que de estos los pecats Habeu, Señor, perdonat,	
<i>Mihi quoque spem dedisti.</i>	130
14 ^a	
Serà gran confusió De veure-u tots atemblats, Los uns tots escabellats, Los altres demanant perdó.	
Uns diran ab gran rahó:	135
<i>Preces meae non sunt dignae</i> <i>Sed tu bonus fac benigne.</i>	
Altres diran: lo robar No me permet demanar	
<i>Ne perenne cremer igne.</i>	140
15 ^a	
Déu vülguia que separat Jo me tròbia de allí, De tot lladre Cerverí, Bon tros lluny de aqueix remat;	
Vos demano, pues, de grat:	145
<i>Inter oves locum presta</i> <i>Et ab haedis me sequestra.</i>	
Apartau-me, gran Senyor, De tot est poble traïdor	
<i>Statuens in parte dextra.</i>	150 [f. 2r, 1a col.]
16 ^a	
Tot l'oli que hauràs robat, Lo pa, la carn y lo vi Per axò, pues, oh Cerverí, Tu ne seràs condemnat,	
Entre dimonis posat.	155
<i>Confutatis maledictis</i> <i>Flammis acribus addictis</i>	
Y Déu no pot escoltar Per més que vulguis cridar	
<i>Voca me cum benedictis.</i>	160
17 ^a	

Al vèurer, pues, tot axò,
Cerverins, què respondreu?
Arrepentir-vos deureu
Demanant a Déu perdó,
Dihent de cor: Oh gran Senyor! 165

*Oro suplex et acclinis,
Cor contritum quasi cinis!*

De haber robat me sab greu
Y aixís demano, Déu meu,
Gere curam mei finis. 170

18^a

Dia de gran confusió
Per los lladres que parlem,
Cuant a Jesucrist veurem
Que no'ls vol donar perdó;
Ja podem dir ab rahó: 175

*Lacrimosa dies illa
Qua resurget ex favilla*

Perquè crech serà buscat
Fins lo lloch més amagat
Judicandus homo reus. 180 [f. 2r, 2a col.]

19^a

A tots lo que han robat,
Si vos demanant perdó,
Vos suplico, gran Senyor,
De ells tingau pietat;
Y al que se haurà confessat 185

*Huic ergo parce, Deus
Pie Jesu Domine.*

Y lo que vos vull demanar,
Perquè vos pugam gosar,
Dona eis requiem. Amen. 190 [f. 2v]

[3] Arxiu Comarcal de la Segarra, Caixes de documents dispersos de la Universitat, caixa núm. 11

COBBLAS DELS CERVERINS

Dècima 1^a

Cerverins que preteneu
Dels pobres estudiants
Robar-ho tot de sas mans;
Sí, per cert ho lograreu,
però també ho pagareu. 5

*Dies irae dies illa
Solvat saeculum in favilla*

Quant tot lo que haureu robat
vos ne será demanat,
Teste David cum Sibylla. 10

2^a

Certament res vos espanta Ni lo robar vos fa por; Tampoc vos causa dolor Ni la paraula santa, Ni menos los vers que's canta:	15
<i>Quantus tremor est futurus Quando Judex est venturus.</i>	
Calleu! Bé vos espantareu Quant a Jesuchrist veureu	20
<i>Cuncta stricte discussurus.</i>	
3 ^a	
No vos penseu fer lo sort, Això tampoch vos valdrà; Tot lo mont, pues, sentirà, Encara que sia mort, Un cop de trompeta fort.	25 [f. 1r, 1a col.]
<i>Tuba mirum spargens sonum Per sepulchra regionum</i>	
Y a vosaltres, cerverins, Per més que siau lladres fins,	30
<i>Coget omnes ante thronum.</i>	
4 ^a	
Que no vos púguia espantar Lo tremendo del judici? Ni aqueix malehit vici May més se hàgia de deixar? Sí que habeu de tremolar	35
<i>Mors stupebit et natura, Cum resurget creatura.</i>	
Patrons, pues, què respondreu Quant la patrona veureu	40
<i>Judicanti responsura?</i>	
5 ^a	
Lo gran seyon que traheu Y lo pa blanc que mengeu, Fins la carn que os amagueu, Que sia oculta no penseu; Ben notat ho trobareu:	45
<i>Liber scriptus proferetur In quo totum continetur.</i>	
Y és lo llibre de ahont, Sagons sentència de tothom,	50 [f. 1r, 2a col.]
<i>Unde mundus judicetur.</i>	
6 ^a	
Allavors què respondreu, O vosaltres desditchats! Y com estareu espantats. Valga'm Déu, com plorareu! Principalment quant veureu	55
<i>Judex ergo cum sedebit Quidquid latet apparebit.</i>	

Y fins los bosins petits Que donau a vostres xichs, <i>Nil multum remanebit.</i>	60
7 ^a Digas-me tu, cerverí, Què faràs en tal estat? No trovaràs advocat Que lo robar defència allí? No serà, pues, com aquí.	65
<i>Quid sum miser tunc dicturus?</i> <i>Quem patronum rogaturus?</i> Què pensaràs, lladregot, Quedant condemnat del tot <i>Cum vix justus sit securus?</i>	70
8 ^a No vos pensau, pues, lograr De Jesu-Christ lo perdó; No vos canseu, no és rahó A los lladres perdonar Ni per més vullau clamar.	75 [f. 1v, 1a col.]
<i>Rex tremendae majestatis</i> <i>Qui salvandos salvas gratis,</i> Perdonau-me lo robat, Puig sou Déu de pietat <i>Salve me, fonts pietatis!</i>	80
9 ^a Lo que més mal vos farà És lo exemple que doneu Quant a vostres fills ensenyeu Lo molt robar com se fa; cert no podreu demanar:	85
<i>Recordare Jesu pie</i> <i>Quod sum causa tuae viae.</i> Teniu de mi pietat, No-m deixau desamparat. <i>No me perdas illa die!</i>	90
10 ^a Tampoch valdrà la passió Que per tu ha passat Si promptament de lo robat No donas compte y rahó; Diràs com un buixarró:	95
<i>Quaerens me sedisti lassus,</i> <i>Redimisti crucem passus.</i> Señor que tan habeu patit Quant me habeu redimit, <i>Tantus labor non sit casus.</i>	100 [f. 1v, 2a col.]
11 ^a Que alegres no estariau, Cerverins, lladres probats,	

Si de tots vostros pecats Donar compte no debíau; Com pues tots exclamaríau:	105
<i>Juste judex ultionis Donum fac remissionis.</i>	
Deixem córrer lo robat, Posau-me al vostre costat	
<i>Ante Diem rationis.</i>	110
12 ^a	
Mireu què succehirà Y que admira en excés En vosaltres lo procés Promptament se llegirà; Lo un al altre dirà:	115
<i>Ingemisco, tamquan reus, Culpa rubet vultus meus.</i>	
Amichs, perduts per lo robar Som sens poder demanar:	
<i>Supplici parce Deus.</i>	120
13 ^a	
Germans, si vos arrepentiu Fent com altres pecadors, Convertint lo robar en plors, Direu com de altres se diu Exclamant ab un cor viu:	125 [f. 2r, 1a col.]
<i>Qui Mariam absolvisti Et latronem exaudisti,</i>	
Ja que aquestos perdonats Habeu, Señor, los pecats,	
<i>Mihi quoque spem dedisti.</i>	130
14 ^a	
Serà gran confusió Lo vèurer-vos assemblats, Los uns tots escabellats, Altres demanant perdó. Uns diran ab gran rahó	135
<i>Preces meae non sunt dignae Sed tu Bonus fac benigne.</i>	
Altres diran: lo robat No em permet demanar	
<i>Ne perenni cremer igne.</i>	140
15 ^a	
Déu vúlguia que separat Jo me tròvia, pues, allí De tot lladre Cerverí, Bon tros lluny de aqueix remat. Vos demano, pues, de grat	145
<i>Inter oves locum praesta Et ab haedis me sequestra,</i>	
Apartau-me, gran Senyor, De tot est poble traydor	

Statuens in parte dextra. 150 [f. 2r, 2a col.]

16^a

Tot l'oli que habeu robat,
Lo pa, la carn y lo vi
Per això, pues, Cerverí,
Tu ne seràs condemnat
Per altres pues refutat. 155

Confutatis maledictis

Flammis acribus addictis

Déu no te pot escoltar
Per més que vülguis cridar:
Voca me cum benedictis. 160 [f. 2v, 1a col.]

17^a

Al vèurer, pues, tot això,
Cerverins, què respondreu?
Arrepentiu-vos, creyeu,
Demanau a Déu perdó,
Dihent de cor: Oh gran Senyor! 165

Oro supplex et aclinis,

Cor contritum quasi cinis!

De haber robat me sab greu,
Aixís demano, Déu meu,
Gere curam mei finis. 170 [f. 2 v, 2a col.]

Finis [f. 2 v, part central.]²⁴

²⁴ A la part baixa del full, i escrit a llapis, probablement en lletra d'Agustí Duran, diu: "Donatiu del Sr. Ramon d'Alós".

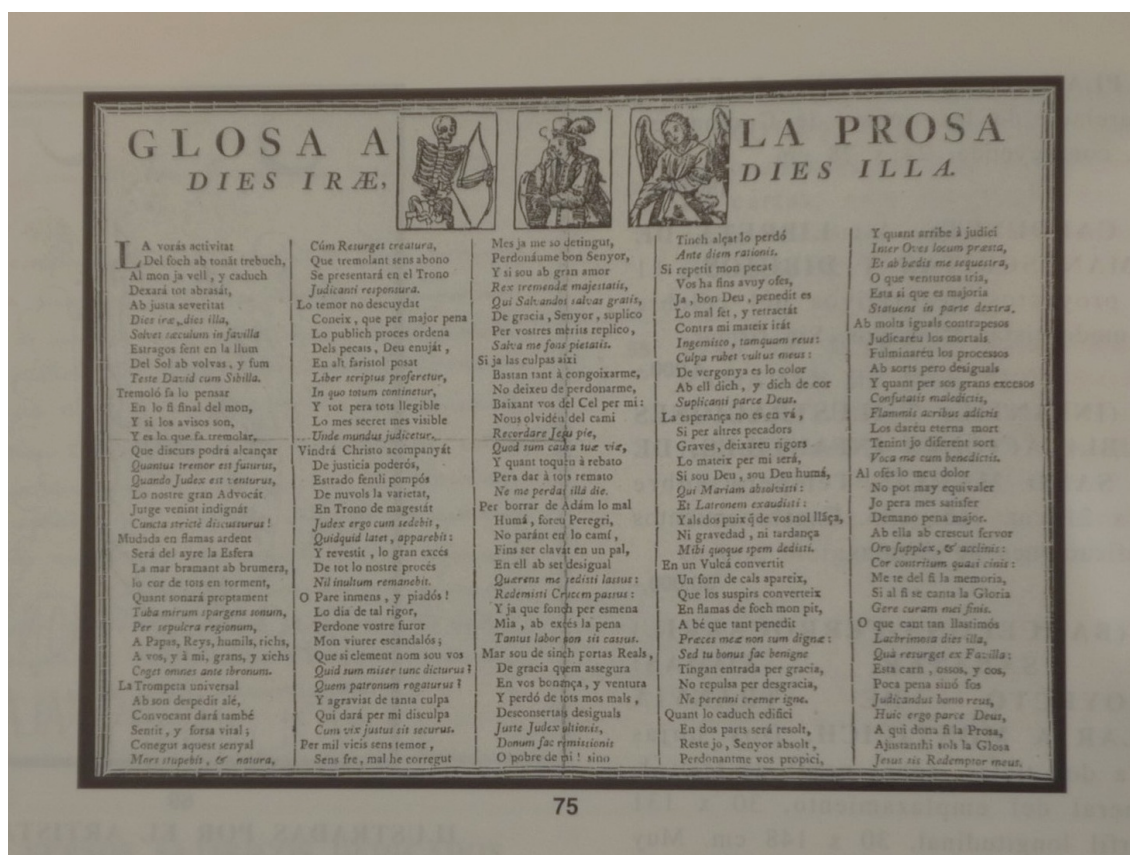

Fig. 1
Full volander, sense editor ni any